

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön oppimisen tuen, lapsen tuen ja inklusion edistämistoimia valmistelevan työryhmän asiantuntijakuulemiseen

Autismiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja osallistua kuulemistilaisuuteen oppimisen tuen, lapsen tuen ja inklusion edistämisestä. Autismiliitto ry on vuonna 1997 perustettu kansalaisjärjestö, jonka tehtävänä on edistää autismikirjon ihmisten ja heidän läheistensä yhdenvertaisuuden, vaikutusmahdollisuuksien ja hyvän elämän toteutumista. Suomessa arvioidaan olevan vähintään 55 000 autismikirjon henkilöä.

Autismikirjon lasten ja nuorten oikeus oppimiseen ei nykytilanteessa toteudu yhdenvertaisesti. Oppimisen tuen ja yksilöllisten opetusjärjestelyjen toteutus vaihtelee kouluittain tai jopa samassa koulussa ja toteutuu monin paikoin puutteellisesti autismikirjon lapsilla ja nuorilla. Autismikirjon oppilaiden tuen tarpeita ei aina tunnisteta, eikä kolmiportainen tuki aina toteudu lainmukaisesti.

Autismikirjioon kuuluvat tyypillisesti vaikeudet aistisäätelyssä, toiminnanohjauksessa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Ne altistavat autismikirjon oppilaat kuormittumiselle kouluympäristössä. Puutteelliset tukitoimet, avoimet oppimisympäristöt sekä opetussuunnitelmassa yhä enemmän painottuva itseohjautuvuus lisäävät autismikirjon oppilaan stressitasoa, minkä takia heillä voi olla vaikeuksia keskittyä ja osallistua opetukseen. Avoimissa oppimisympäristöissä melu, runsaat näköärsykkeet, struktuurin puute, vaihtuvat ja suuret opetusryhmät sekä ennakoimattomat siirtymät kuormittavat autismikirjon oppilaita. Korkea ja pitkään jatkuva kuormitus altistaa heitä mielenterveyden ongelmille. Pahimmillaan tästä seuraa kouluakäymättömyyttä, joka johtuu oppimisympäristön epätarkoituksenmukaisuudesta.

Riittävän ja yksilöllisen oppimisen tuen edellytyksiä autismikirjon oppilaille ovat: tuen tarpeen tarkka arviointi ja suunnittelu, ohjaajien/avustajien riittävä ja yksilöllinen tuki, tarvittava pienryhmäopetus, selkeät struktuurit ja rutiinit kouluarjessa, yksilöllinen siirtymävaiheen tuki, ennakointi ja joustavuus opinnoissa, muut yksilöllisiä tarpeita vastaavat opetusjärjestelyt sekä aistiesteetön oppimisympäristö.

Autismiliitto katsoo, että riittävän ja yksilöllisen oppimisen tuen varmistamiseksi on välttämätöntä:

- Ulottaa yhtenäinen kolmiportainen tuki koko koulutusjärjestelmään varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle sekä määritellä tarkemmin tuen portaiden sisällöt ja tukitoimien laajuus.
- Lisätä etäopetus perusopetuslakiin yhtenä oppimisen tuen järjestämisen vaihtoehtona. Etäopetusta voitaisiin järjestää osa-aikaisesti tai tilapäisesti lähiopetuksen rinnalla siitä hyötyville tukea tarvitseville oppilaille. Etäopetuksesta saatujen kokemusten perusteella osa autismikirjon oppilaista hyötyy etäopetuksesta ja pystyy paremmin keskittymään opiskeluun, kun kouluympäristön aiheuttama sosiaalinen kuormitus ja aistikuormitus ovat poissa.
- Varmistaa riittävä pienryhmäopetuksen saatavuus ja pienentää yleisopetuksen ryhmäkokoja.
- Ohjata kuntien opetustoimia korvamerkityn rahoituksen ja informaatio-ohjauksen avulla riittävään avustajien myöntämiseen ja palkkaamiseen sekä muihin tukitoimiin.
- Varmistaa rauhalliset ja aistiesteettömät tilat, jotka tukevat autismikirjon lasten oppimista. Koulutilojen kehittämisen tulee perustua tutkimustietoon ja oppilaiden ja vanhempien kokemustietoon, ei lyhytnäköisiin säästöavoitteisiin.
- Edellyttää kuntia vahvistamaan koulun ja opettajan ammatillista osaamista autismikirjon oppilaan opettamisessa koulutuksella sekä konsultaatio- ja ohjauspalveluilla.

Helsingissä 18.11.2020

Päivi Norvapalo, puheenjohtaja

Tarja Parviainen, toiminnanjohtaja

